

ORADEA-MARE (NAGYVÁRAD)

4 februarie st. v.
16 februarie st. n.

Este în fiecare duminică.

Redacțiunea :
Strada principală 375 a.

Nr. 5.

ANUL XXVI.

1890.

Prețul pe un an 10 fl.
Pe $\frac{1}{2}$ de an 5 fl.; pe $\frac{1}{4}$
de an 2 fl. 70 cr.
Pentru România pe an 25 lei

Dragoste.

Dești reu, ca nici odată,
Că departe îmi remâi —
Nu-ți sânt dragostea dintēie,
Nu-ți sânt dorul cel dintēiu.

Și remâi la luminare
Spatele să-ți gârbovești
Și din file prăfuite
Traiul lumii să-l ghicești.

Ci mai lasă 'nțelepciunea,
Nu vei fi tu nici un strop
Mai ferice, de ții ochii
La ochian ori microscop.

Te-ai născut să mori odată,
Ăsta-i al vieții rost,
Și atunci universul
Unde-ți este, unde-a fost ?

Ci revino, înțelepte,
Indărănice ficior,
Să-ți deschid eu altă carte,
Cartea sfântului amor.

Să cetești cu slove clare
Și să știi viēta ce-i:
Baltă; dragostea aruncă
Câte-o flōre 'n apa ei.

Și nomolul creșce 'ntr'una
Și tu calci tot mai afund,
Pân ce țiilele de scârbă
Intr'o criptă se ascund.

Numai dragostea mai pune
Câte-o flōre pe sicriu.
Mēi gropare, cui sapi grōpă ?
Cui o sap? Nici eu nu șciū.

Numai dragostea mai șcie.
Numai taina dulce-a ei
Pieptul își mai încăldeșce,
Ca să uiți viēta ce-i !

Lucreția Suciu.

Românul în glumele și satirele lui.

(Incheiere)

Sadus naiba moda de fetele — cu deosebire
celea așa numite chivilisate se tund în frunte;
dela ele a mers moda și la fetele de țeran din
pârțile bănățene. Poporul șcie că fata care-i
fată 'n pēr, trebuie să-și aibă tot pērul; deci vē-
dēnd ce-i și cum, s'a pus pe cântec:

Cine dracu-o mai vēđut
Epure 'nfundat în bute,
Fete mari și tunse 'n frunte ?

Pe omul mare, zdravēn și reu de lucru nu ți-
slăbesc din :

Cu bărbatu cât un stēg,
Fōmea dracului ce-o trag,
Și de fōme-aș mai uită,
Dar n'am cu ce me 'ncăltă ...

Dis-am și mai în sus, că pădure fără uscături
nu se pōte; în o parte a poporului nostru s'a in-
cuibat negrul pēcat al beției. Străinii, vēđēnd
plēva poporului nostru dedată betiei, judecă pe in-
treg poporul astfel, dar sânt în rătăcire, că grosul
poporul ureșce beția și pe beutori-i satirisază, cu spe-
ranța că ei s'or îndreptă, dar drēptă-i vorba: Nici
urđica pom, nici bețivul om!

Etă cum cântă muierei beutōre :

Cu nevēsta beutōre
Să nu 'ntinđi grăul la sōre,
Că duce-o mierță 'n cătrintă
Și strigă la crișmărită:
Bună ăiua crișmărită!
Cătă beutură-mi dai
Pe fărină de-un mălaiu ?
Ea-și bé pōlele chiar noi
Și opregul dinapoi!

Apoi fie feciorul cât de bogat, că decă-i un
papă lapte, puține fete locomesc la bogăția lui; etă
cum i cântă celea mai multe:

Decât după-un ciotolog,
Să-mi întōrne caru-n stog,
Mai bine după-un sărac,
Numai să trāesc cu drag.

De aci lămurit se vede, că averea e numai în
rēndul al doilea prețuită, mai întēiu în plăcerea; că
de care feciori place fetelor — s'a vēđut mai sus și
vom mai reveni în decursul acestui tractat.

Cum am ăis și mai în sus, Românul desprețu-
eșce pe omul inchipuit; i-o și spune oblu 'n față :

De-ar fi mândra, cum se ține,
N'ar mai fi frunză pe spine ;
Dar mândra-i numai cum pôte,
Pe spine-s frunțele tôte !

Lucsul a prins a se incuibă și in poporul nostru,
cu deosebire in apropierea orașelor, unde servitórele
imitéză pe stăpâne, dela servitóre trece apoi in fe-
tele din popor. Curentului nu are poporul ce stavi-
lă-i pune, decât satira :

De-aș trăi până la tómnă,
Să me 'nsor să-mi iau o dómnă,
Dómna n'are comânac,
Are mă-sa-un fund de sac
Și i-a face comânac!
Lasă-le la dracu dómne,
Că rabdă bugătă fóme !

Dar și in bărbați s'a incuibat și se incuibéză
lucsul, prind a purtá cămeși mai subțiri decât celea
de cânepă, prind a purtá năfrâmi de mătăsa la gru-
mași, laibere (pieptare) de postav bumbite ca la co-
ciși, ciobote scumpe ș. a.

La astă stare de lucruri uite cum cântă fetele
nóstre :

Dracul șcie ce să fac,
Mi-a picat bădița drag,
N'am cămașă să-l imbrac ;
Eu i-aș face dintr'un sac,
Sacu-i gros,
Badea-i fâlos !

Fetele nóstre de regulă se mărită de tinere, sub
20 de ani. Decă o fată trece de 20 și de 25 ani,
atunci e poreclită fată bătrână ; ca atare nu mai are
trecere la feciori, nu o pré iau la joc. Ivindu-se o
fată bătrână la joc, indată-i strigă feciorii :

Dragile mele de fete,
Cum razimă cel părete
Și me dóre inima,
Că nu se pot mărită !

Prins-au pe ici pe côlea a purtá fetele și ne-
vestele nóstre năfrâmi scumpe de mătăsa. Bărbații
bine vęd că aia-i o ruină, dar ce să facă, plătesc și
tac, adecă nu tac, ci satiriséză pe astfel de muieri :

Fata, care-i in mătăsa,
N'ai la ce s'o duci acasă,
Că-i trebuie țesătóre
Și se culcă tot cu sóre
Și se scólă 'n prânțul mare.
Cum se scólă,
Cótă-n ólă,
N'a remas ceva de-aséră ?
De vede că n'a remas,
Prinde-a forăi pe nas.
Dar mânânce foc și pară,
Decă nu esă p'afară,
Să mai cóte de galițe
Și de cei pui pe poliță !

Ureșce poporul nostru lucsul nebunesc, dar nu
mai puțin ureșce delăsarea și murdăria ; simpla, fru-
mos și curat este idealul lui. Étă ce țice decă vede
o muere, care din vina ei este slab imbrăcată :

Fetele dela Giurgești,
Au cămeși pécărărești
Și póle din sac de pești !

Sunt și in poporul nostru fete, cari se cred mai
mult decât feciorii, se cred mai bune, mai frumoșe,
mai avute. Astfel de fete, când e vorba măritișului,
tot aleg, până-n urmă culege ; ba se întemplă că n'au

nici ce culege. Éstor fel de fete trecute, bătrânite, le
cântă poporul :

Fost-ai lele, când ai fost,
Dar acum ești lucru prost ;
Fost-ai lele trandafir,
Dar acum ești borș cu știr . . .

Apoi numai atăta-i trebuie unei fete ori neveste
să esă duminica ori serbătóreca cu haine nelăute, că
odată-și aude :

Frunză verde lemn de corn,
Pe mândra o tras pe horn,
Că n'are ușă la casă,
Cată-i ca pe horn să esă . . .

Vędend poporul că o fată óre-care, numai să
fie și ea cu bărbat, stă gata a se mărită după un
calic și lenios ; deci numai decât îi face cântec :

Hai mândruță după mine,
Că te-oi ținé fórté bine,
Că boii nu te-or impunge,
Nici vacile nu li-i mulge,
Lapte dulce nu-i mânăcă,
Să te dóră inima,
Nici dulce, nici acru,
Să te dóră, mândră, capu.

Și :

Haida mândră după mine,
Că te-oi ținé fórté bine,
Că mi-i casa 'n deal la cruce,
Sufllă vëntul, lemne-aduce,
Plóia pică,
Le despică,
Nu-i lucră, mândră, nimică ;
La móră nu te-oi mâná,
De nu-i mere — nu-i mânăcă ;
Desculță nu te-oi purtá,
Că tu singură-i umblá.

Séu :

Haida mândră după mine,
Că te-oi ținé fórté bine,
C'am un coș cu gura 'n jos ;
Care-i plin cu grâu frumos
Și-am un coș cu fundu 'n sus,
Ancă de strămoșu pus,
Ála-i plin cu cucuruz.

De impută cineva Româncei nóstre că nu-i fru-
mósă, ea nu mult își face din aceea, îi respunde lă-
murit :

Hidă-s, hidă, fără samă,
Da mai hîde sînt o samă ;
Hidă-s, hidă de n'am rënd,
Mai hîde ca mine sînt . . .

Și — cum am mai țis — sārăcía lucie o des-
prețueșce poporul nostru ; étă ce țice de fâlósă ca-
lică :

Mândră, cât dai pe cercei,
Poți cumpérá doi viței ;
Mândră, cât dai pe mărgele,
Ți-ai luá doue vițele ;
Cât pe fie iai mătăsa,
Ai puté să-ți faci o casă .

Ér de feciorul calic și fâlos țice :

Mândru-i badea și fâlos,
Sārăcía-l pune jos ;
Mândru-i badea, bată-l sfântu,
Sāracu-i mance-l pământu

Și de pită și de sare
Și de câte-s pe sub sóre.

Și :

Măruț roșu, pădureț,
Badea-i slugă și-i măreț
Și nimica nu-i a lui,
Numai plósna sbiciului.

Și :

Mă bădiță, fala ta
Numai pipa și bâta
Și jocul dumineca,

Ori :

Nu te ține bade mândru,
Că la tine nu mi-i gându,
Că io, bade-s invătăta,
Să me duc cu junci la apă,
Dar la tine ce-oi mâná,
Măta și pe mumá-ta?

Ori :

Pălăria ta, mă Ióne,
Tótá 'n primburi și-n barșóne
Și părinții-ți mor de fóme . . .

Nici preotul nu remâne nesatirisat de popor. Se întemplă de preotul trebuie să mērgă la jocul feciorilor, să-și cheme servitorul acasă, ori te miri pentru ce. Cum se ivește-i descântă feciorii :

Popa ȳice că nu fură
Și-l prinsei la róte 'n șură,
Róta fusă ferecatá,
Popa la ea s'o desbatá,

Er vėdėnd poporul ruina la care impinge pe mulți lucsul cel nebunesc, se trage pe samă și esclamá :

Rele ȳile-am ajuns, Dómne,
Că fetele tóte-s dómne,
Pórtá laibėr de barșóne,
Părinții le mor de fóme,
Luați sama, ómeni buni,
Ce voi spune, nu-s minciuni,
Tótá muta-i cu peuni,
Málaiu-i cu cincii zloți buni;
Tótá muta-i impėnatá,
Málai nu-i să 'mbuce-odatá,
Apoi cupa de fasule
Și-aceea-i cu trei pițule,
Mai trăește, mēi omule!

Din celea înșirate până aci, lămurit se vede că poporul nostru urește cu deosebire vițurile următoare :

- 1) lăcomia la câștigul fără muncă ;
- 2) lenea și tândălitura,
- 3) fala gólá ;
- 4) beția ;
- 5) inchipuirea ;
- 6) lucsul și fálóșia ;
- 7) necurătenia și desfrául.

Er in schimb pentru acestea iubește și privește de virtuți :

- 1) Câștigul cu muncă drėptá ;
- 2) hărnicia, laboriositatea ;
- 3) simplitatea ;
- 4) trezia ;
- 5) naturalitatea ;
- 6) curățenia și
- 7) păstrarea.

Cine va studiá dar cum se cuvine pe scumpul nostru popor il va aflá muncitor și păstrător, harnic și tréz, simplu, curat, natural și isteț. Așá este el in

genere și numai așá-l póte aflá omul nepreocupat, care nu se grăbește a judecá pe cineva fără de a-l cunóșce, numai din spusele unora și altora, ori mult din vederea cátorá indiviđi, póte códa némului, de cari se aflá la tóte popórele din lume. Dar óre cine face regulá generalá din aserțiuni, decăt nebunii și ignoranții ? Și cum să numim pe aceia cari ne presintă lúmei după cum póte se șciu pe ei a fire ? Au nu este scris că : Vai celui ce ȳice reului că este bun și bunului că este reu ? Celui ce pune lumina intunerec și intunerecul lumina ?

Vom terminá cu vorbele poetului Andrei Mureșan :

Indeșert se 'ncercá ai noptii argați
Să reverse umbrá in loc de luminá,
Ale lor cuvinte nu prind rădăciná,
Că nu es din inimi, ci din creeri stricați!

Cine vré să scrie novele ori piese teatrale din popor, studieze pe acel popor și literatura lui, ori decă nu, mai bine pună-se și adune zdrențe, decăt a scrie neadevėruri, că atunci cel puțin nu va fi eva-licat nici de malițios nici de ignorant !

Rodna-veche, 1 ianuarie 1890.

Ion Pop Reteganul.

Cultura, cărțile : „Corvina“.

— Tractat istoric-literar. —

V.

Am atins mai sus, că pornirea spre cultură prin școlá și cărți — mai pronunțată s'a manifestat la noi cu reformatiunea bisericească. Apriga luptă între biserica catolică, degenerată prin abusuri și revoluțiunea provocată prin Lutter, Calvin și cei următori lor, in contra acelor abusuri — a dat impulsivitatea. Dar — numai impulsivitatea. De sus, dela principii, ce curėnd s'au angajat unei și altei părți, au urmat punerea in lucrare practică a ideei ; apoi intrecerea in propagarea ei. Dar nimenui nu i-a trecut prin minte, a provocá acest mișcămėnt al spiritelor — tot de sus dela putere — și la Románi cu aceeași intențiune, de a-i luminá și emancipá. Domnii calvini, cei atotputernici p'acel timp in Transilvania, și-au impus jugul ierarchic și bietei biserice »tolerată« a Románilor, și mână 'n mână cu burgesia sasá luteraná o exploatau, și spoliau bietul popor Valach — in numele Domnului, dar de școlé și pentru acesta-și popor se feriau ca de batá-l crucea!

Cler și popor — dripit a fost, dripit a remas, in tótá privința ; și tocmai prin acesta preparat, pentru cele ce aveau să urmeze pe la capėtul secolului al XVII-lea, după ce Ardealul deveni definitiv sub stăpânirea Casei austriace, anume după ce Viena dede mâna cu Roma, in scopul d'a trage pe Románi in combinațiunile lor, las necercetat aici, decă ca factor, séu uneltá, in contra prepotenței reformatilor.

Situațiunea desperată a unui popor — este terenul pe care tóte se pot incercá.

Destul că epoca domnirii calvinilor maghiari și influinței luteranilor sași, nu ne șcie arátá nici măcar o urmă de cultură la Románi din indemnul și cu ajutorul celor de sus, ci — din contrá, multe urme despre impedecarea școléi și a culturei la acest biet popor.

La 1799 s'a făcut unirea cu Roma ; e drept, că la inceput acest act mai vėrtos a avut in vedere emanciparea bisericeii pân' aci tolerate, ca vai de ea

și bunăstarea clerului român, pân' aci tras-impins, ca vai de el: inse — biserică și cler curând pricepură și dovediră că — care este adevăratul înțeles al acestei emancipațiuni, decă e ca ea și cu ea bunăstarea clerului să fie salutară și să aibă durată! Din rezoluțiunea împăratului Carol al VI-lea dela 11 dec. 1732 se vede apriat, că episcopul Inocențiu baron Klein, a stăruit eră și eră, la egalitatea politică-națională a Românilor uniți. Căci capul al III-lea in acea rezoluțiune resumă petitul acelu episcop astfel: »Valachii rite uniti . . . capaces sint legum patriarum cu universorum Beneficiorum, neque uti hacterus solum tolerati, sed instar Patriae filiorum habeantur, interque Principatus status computentur.«

Nu de lupte și necasuri a scăpat »Uniunea« cum dóră mulți dintre fruntași vor fi așteptat, ci într'un colosal vârtej de lupte și necasuri au împins ea pe Români. Dar mișcarea spiritelor viêtă fiind, viêtă Românilor s'a potențiat. Și — intru această propriamente consistă adevăratul merit al acelu act, ce caracterizează acea epocă memorabilă in istoria desvoltării noastre naționale. Istoria nu ne dă sêmă, decă s'au cugetat la această, au priceput și vrut această — cei ce au inițiat și executat actul uniunii bisericești? Ajunge că — luptele și necasurile se continuă până astăzi!

Ca să dovedesc această — încât pentru trecut, și să caracterizez preocupățiunile bisericești și clerului unit in decursul evoluțiunii istorice, ajunge să amintesc — in general de: »Ingens sylva gravaminum tempore Comitiorum anni 1736 Cibinii, nomine Episcopi Fagarasiensis, Cleriac nationis graeci-ritus per Transylvaniam Unitorum, Statibus et Ordinibus Transylvaniae exhibita«, din care »pădure de gravamine« se vede, că la 1736, adecă 37 ani după actul unirii, așa dicând nimic, séu cel puțin mai nimic nu se află pus la cale — in faptă, pentru ajungerea scopului unirii, încât privește emanciparea și cultura Românilor uniți.

Âncă la anul 1701, episcopul unit Atanasie s'a angajat in Viena prin actul seu din 7 aprilie, a stăruit ca la Alba-Iulia să se deschidă o școlă română și latină; dar această n'a fost in stare d'a impedeacă, ca — 40 de ani mai târziu, bietul al treilea următor in scaun, bar. Inocențiu Klein să se plângă cu amar, că tinerii români sânt opriți dela școlă și nici măcar fiii de preoți — nu sânt admiși la școlile celor de altă confesiune! care gravamen, abia prin rezoluțiunea Mariei Teresiei din 3 sept. 1743, a obținut o deslegare, pe de jumătate favorabilă, împreună cu celelalte gravamine nouă și vechi, unde special in privința fiilor de țărani se dispune, că precăt ei prin magistrii lor ar fi constatați de »capaces«, cu abatere dela Approb. Const. Partis I. Tit. 6, »domini terrestres« să nu-i pótă impedeacă dela școlă! Tot prin această rezoluțiune Românilor uniți, unde s'ar fi aflat in număr mai considerabil, li s'a dat voie a-și ridică bisericești cerând mai înteu prin episcopul lor consensul Majestății Sale, »Domini terrestres« să nu-i pótă impedeacă.

Astfel a fost p'atunci »libera voiă« și — »indemnul de sus« pentru cultura și libertatea Românilor! Cine se va miră deci, că — 60 de ani după actul unirii, pe lângă totă stăruirea și opintirea clerului superior, (intru câtva pentru sineși satisfăcut,) cler inferior și popor unit abia se mai găsiă printre Români! ér frecările și fremântările erau torturătoare. Intocma ca astăzi cele politice!

In asemenea impregiurări culturale-politice ne-au găsit Iosif împăratul și — revoluțiunea francesă și cumplitele bătăi cu Napoleon.

Cultura, resp. tendința, pornirea spre cultură,

și această in sensul cel mai adevărat, la noi Români din Transilvania și părțile bănățice și ungurene, fără totă indoiela in biserică și prin biserică s'a manifestat mai înteu, și adecă in cursul secolului al XVII-lea.

Nu-i vorbă, in elementul nostru au ramas și s'au susținut arme și dispozițiuni culturale — încă din vechime, dela Romani, precum am arătat această mai sus, prin citatul din cărticica »Gesta S. Nicetae«; dar acele urme și dispozițiuni prin secularele lupte și suferințe impedeate au fost in desvoltarea lor; ér anume in viêtă publică străinismul le cutropise pân' intru atâta, încât chiar și biserica lor a fost ajunsă să fie stăpânită de limbă și superioritate străină.

Principele Rákoczy — de bună samă cu intențiunea d'a-i câștigă pe Români pentru reformațiune, a dat indemnul d'a reintroduce limba poporului in servițiul divin; dar pornirea binevoitoare s'a mulțămît cu fatalul rezultat, d'a fi despoiat bietul popor român de fruntașii nobleței sale prin apostasiă națională și de a fi subjugat cler și biserică română omni-potenței calveșci! A urmat apoi in ultimul deceniu al secolului XVII, mișcarea — de sus dela cler, pentru emancipare, cum vedurăm in cele precedente.

De sus dela puterea statului prima espresă și resolută impulsione pentru carte și școlă pe sama poporului s'a dat, in urma nefericirilor și pericelilor, din partea Franciei, care-și purtă vulturii victorioși cu devisa: lumină și drepturi egale pentru toți! Această devisa putea să ne distrugă monarchiă și patriă, decă ne găsiă nepregătiți. Deci d'odată din Viena sosi mandatul: »Școlé! Iute școlé pentru popor!«

Astfel la 1807, 8, 9, s'au combinat sus in Viena și s'au pus in lucrare planuri formale pentru creșterea și învățătura poporului prin școlé naționale, și așa numita locotenință regiă din Buda, precum și guberniul din Cluș, au fost silite a se pune in mișcare și a face posibile asemenea școlé. Atunci tandem, după o vacanță de 108 ani a scaunului, s'a dat Românilor ortodocsi, episcop Moga, și s'a întemeiat fondul așa numit »sidocsal«, din spinarea poporului ortodocsi, pentru susținerea episcopiei; cam tot d'odată Românilor din Ungaria și Bănat li s'a deschis preparandiă din Arad, pentru pregătirea de învățători; ér guberniul din Buda, cu ajutorul erarului, carele a anticipat finanțele necesari, a legat cu comunele contracte pentru contribuii regulate la fonduri și doțatiuni.

Și — atâta a fost totul, dar totul, ce statul, ilustrii și inalții din fruntea patriei noastre, domni stăpânitori ai noștri, au făcut — de mare nevoie, pentru inceputul școléi și culturei noastre; tôte — pe speșele noastre proprie; căci pentru anticipațiuni a trebuit să ne refuim mai târziu cu erariul țării.

Pe această cale, pe aceste modeste și de impregiurări adevărat forțate inceputuri, noi, inchegați și identificați cu biserica lui Ddeu, am pășit mai departe, învățând, organizând, indemnând și sporind, încât astăzi, fără de nici cel mai mic ajutor al statului și al domnilor din fruntea sa, am ajuns, a avé — in număr rotund — școlé populare confesionale, resp. naționale 3000; institute teologice 6 cu 4 seminare mari, institute pedagogice 5; gimnasie complete 4, și unul inferior, etc. etc.

Și decă domni maghiari dela putere nu ne-ar fi impedeat căne-căneșce, prin fantastica și fanatică lor politică culturală maghiară, sigur am mai avé adi cel puțin încă vr'o 4—5 institute superioare de cultură și învățatură. Dar ceea ce este încă mai mult decât tôte, avem un corp didactic, avem învățători poporali — parte mai mare, adevărat culți; adecă: bine calificați, diligenți, iubitori de popor, zeloși pen-

TIPURI DIN INDIA.

tru cultura cea adevărată, iubitori de biserică și cu conștiință de misiunea acesteia. Tóte acestea — nu prin domni și mijlocele țerii, ci prin inimi curate din sárăcia bietului popor, carele de tóte drepturile și folósele in stat lipsit este, dar bogat in credință cãtră Ddeu și dreptatea lui!

Vedeți — domni erolđi ai ambițiunei și nesațului celor dela putere, acestea sânt adevărate, germine indemnuri, porniri, progrese și cuceriri pe terãmul culturai! Cãt valorează ale domnilor dela putere, in asemênare cu ale nóstre, vom vedé mai bine, decã le vom esaminá dupã cifrele nu numai ale institutelor, șcólurilor și școlarilor, ale speselor și dascãlilor, ci și a moralității lor, și a provenienții sumelor ce inghit ele, și ale impregiurãrilor, anume creiate și forțate pentru ele.

Și acésta esaminare voiesc a o face, ca de incheiare — in numérul ce urmézã.

V. Babeș.

Amiciã e de aur.

— Comedie intr'un act, de *Evariste Carrance*. —

Persónele:

Contele Herman, deputat imperialist.
Leon de Villequier, jurnalist, republican,
Clara de Villequier, soția sa.
Durand de Champeval, numismat.
Elena Visconti, cântãrețã.
Un magistrat.

Scena se petrece la Versailles, sub imperiu.

O salã mare, dând intr'o grãdinã.

Scena I.

Contele, Clara. (Ședând față in față.)

Clara. Așã dar, dle conte, plecați mãne?

Contele. Sânt silit, dómna; concetãțenii mei mi-au incredințat un mandat, ce trebuie sã me silesc a-l indeplini; sânt gata de a me jertfi cu corp și suflet pentru interesele țerei mele.

Clara. Vorbiți fôrte nobil. O! sânt sigurã cã aveți sã fiți fôrte trebuincios țerei nóstre, și c'aveți sã cereți instructiunea și libertatea egalã pentru toți.

Contele. Voi încercã sã fac sã triumfeze dreptatea și libertatea; dar cine me va susține in acésta sarcinã?

Clara. Datoria, dle conte.

Contele. (Se scólã.) Astfel, voi plecã dar, fãrã un cuvânt de speranță, fãrã o amintire... De voi slãbi in drumul meu, nici o mână nu se va intinde in ajutoru-mi?... Uite-te, dómna, — nu voești sã-mi dai acésta camelie ce ve impodobeșce pãrul?

Clara. (Clãtinând din cap.) Nu cãutã sã te descurajezi... Dta ești tiner, ești bogat, ești puternic, — ai sã gãsești de sigur mângãeri admirabile...

Contele. Sânt inimi cari nu voesc a fi mângãiate.

Clara. Nu đi asta... m'ai face sã-mi parã reu cã te-am primit ca pe un amic... Nu, eu nu pot și nici nu voi sã-ți đic sã speri, — pentru cã șcii bine cã aș minți decã a-ș đice acésta. Iubesc pe bãrbatul meu, domnule conte, și-l respect tot pe atãta pe cãt îl și iubesc!

Contele. Vai!

Clara. Sânt o femeie onestã; — remãi amicul meu, — amiciã este de aur, dupã cum đice un proverb. Voești dar amiciã mea?

Contele. Aceste vorbe par intr'adevër a fi isvorige dintr'o rațiune puternicã, dómna! și acésta ra-

țiune voi s'o ascult. Țertã-me cã am avut curagiul sã arunc o umbrã asupra unei vieți așã de curatã...

Clara. (Sculându-se și vorbind repede.) Așã dar ne-am înțeles, — dta remãi amicul meu, și al dlui de Villequier.

Contele. Da! — Nu aștept decãt sã fiu pus la încercare!

Clara. Bãrbatul meu nu s'a mai intors, — unde póte sã fie?..

Contele. Ii veți presintã respectele mele, și-i veți spune cã in interesul chiar al partidului cãruia el apartine, ar trebui sã se siléscã sã fie mai móle și mai liniștit. Noi amândoi voim sã ajungem la acelaș scop, sã facem sã domnescã dreptatea și egalitatea; — pentru ce nu urmãm ore aceeași cale?

Clara. Ai dreptate, dle conte, aprinderea sa me infricóșezã.

Contele. Viitorul ne va spune decã me inșel séu ba. Leon este radical, și eu apartin partidului moderãților; — el voeșce sã zdrobescã deodată tóte aședãmintele trecutului, — eu, mai sficios — póte, simt lumea tremurând sub picioarele mele; mi-i fricã de o isbire pré violentã, și voi sã clãdesc, inainte de a dërimã.

Clara. Viitorul este al republicei.

Contele. Și tocmai pentru asta trebuie sã pãșim cu moderãțiune și vrednicie. Da, viitorul va fi al republicei, decã vom șci sã formãm o generațiune imbãrbãtatã pentru a înțelege mãreția și pentru a primi jertfirile.

Scena II.

Aceiași, Elena.

Elena. Nu e nevoie de anunțat, voesc sã surprind pe amicii mei.

Clara. (Cu bucurie.) Elena Visconti! ce minunatã întâmplare!.. (Contele se inclinã.)

Elena. Eu ênsã-mi, scumpã amicã. Am sosit abiã de doue ciasuri aici, și am venit sã te vëd in tãi pe tine. (Se imbrãtoșezã.)

Clara. Ah! cãt sânt de fericitã cã te vëd! (Contelui.) Dã-mi voe, domnule conte, sã ve inãțoșez pe cea mai bunã amicã a mea...

Elena. O amiciție fôrte veche, dle.

Contele. Ah, domnișórã, nu me așteptam sã am fericirea de a salutã pe celebra cântãrețã Elena Visconti.

Clara. Frumósa mea, succesele tale produc pretutindinea un mare ecou. Jurnalele nu mai vorbesc decãt de tine. Auđiam spunându-se mai đilele trecute, cã in momentul represințaiunei Luciei, teatrul dela Scala erã sã se dãrime sub greutatea admirãtorilor tei; și cã scena erã acoperitã de flori și de coróne...

Elena. Am sã-ți istorisesc tóte aceste. Tu, care trãești intr'o sferã liniștitã și pacinicã, nu înțelegi de sigur ce vra sã đicã tulburarea vieței teatrale: Teatrul, este o lume nouã unde adevãratul artist se simte atras fãrã de voia lui.

Contele. Și in acésta viéță plinã de tulburãri, domnișórã, dvóstrã ați remas curatã, și fãrã nici o pëtã, credinciosã vechei onori a familiei vóstre, — nesimțind decãt bucuriile ce convin inimelor inalte.

Elena. Dar, domnule, eu am mii de adoratori, — și pentru ca sã mulțãmesc pe tótã lumea, am fãcut un jurãment ingrozitor!

Clara. Un jurãment!

Elena. Da, am jurat sã nu prefer nici-odatã pe nici unul!

Contele. (Aparte.) Tot așã de cuminte, precãt e și frumósa. (Țare.) Domnișórã, — puté-veți ore țin é acest jurãment?

Elena. In ziua in care il voi călca, voi părăsi teatrul.

Clara. Tu me vezi cât sânt de fericită de so-sirea ta . . . Dar motivul care te-a adus intre noi e încă o taină pentru mine.

Elena. Taina va fi in grabă descoperită . . . Am venit să petrec opt zile la Paris și să cânt de doue ori in opera *Trovatore*. Acastă propunere mi-a con-venit din doue motive.

Contele. Motivul întei il ghicsc.

Elena. Sânteti vrăjitor?

Contele. Judecă singură, domnișoră. Ai primit aceea propunere, pentru că aceste doue represinta-țiuni se dau in folosul nenorociților, și fiind că inima dtale nu este nici odată invocată inzădar.

Clara. A! fapta ta e forte nobilă și generosă; a-ș pune cineva talentul in serviciul celor ce suferă, nu știu ce ar pute fi mai maritimios? . .

Eleoa. Și al doilea motiv, cel mai serios, scumpa mea frumoasă, etă-l: Șcieam că Versailles nu eră depărtat decât cu câteva minute de Paris, și că acolo se află cea mai bună, cea mai sinceră amică a mea . . . Dar eu tot vorbesc ca o moră de vânt . . . n'am decât timpul să te îmbrățișez și să plec înderēt la Paris . . . Peste câteva ciasuri me in-torn și atunci vom vorbi mai mult . . . Am atâtea lucruri să-ți spun! . .

Contele. Iertați-me decă am remas pré mult timp lângă dvostre; am fost cam neindemănat, fără in-doielă . . .

Clara. Amicia nu e supărătoare nici odată, dle conte!

Elena. (Contelui.) Dă-mi brațul pentru a me duce până la trăsură. (Contele presinteză brațul.)

Clara. Bună ziua, dle conte.

Contele. La revedere, dmnă.

Elena. In curënd, pré frumoșa mea.

Scena III.

Clara (singură. Se pune pe scaun.)

Tatăl meu nu se mai întornă. L'am rugat să caute pe Leon, și să-l aducă aici . . . Nu știu de ce indră-cita astă de politică me intricoșeză. (Se scolă.)

Scena IV.

Clara, Durand.

Durand. Mica mea copilă! ești incântătoare in astă dim'nță.

Clara. Și dta ești forte vesel tată . . . L'ai găsit? . .

Durand. Tocmai! Ce noroc neașteptat!

Clara. Ce spui?

Durand. Dar lasă-me mai întei să te sărut, scumpa mea copilă.

Clara. Și după astă mare bucurie, ce și se vede pe față, — sânt sigură că l'ai găsit?

Durand. Tocmai! . . inchipuește-ți micuțo, că eră in mijlocul unei grămeți de pitaci vechi, de fir-firici șterși și fără nici un preț . . .

Clara. Cum . . . bărbatul meu? . . O tată!

Durand. (In timpul acestei scene Clara arată forte multă nerăbdare.) Ce-mi vorbești tu? . . bărbatul teu! Ei nu! Am găsit un dinar de argint cu capul lui Enric I, ințelegi? Șcii tu bine că acest ban rar lipsiă din colecția mea, și că inzădar am scor-monit pe la toți vëndătorii de anticități! Ei bine, l'am gasit in sfērșit, copila mea, și astfel acum am toate monetele din rasa a treia . . . Căci am dinari de argint de ai lui Filip I, Luis VI, Luis VII, Fil'p II . . . O! ce prilej am avut! . . inchipuește-ți că am pus mâna pe o comoră neașteptată! . . Deu! tremur de

bucurie. Am privit bine pe vëndător, — dar el nu vënduse emoția mea; pun dinarul pe mēsă, — il in-cungiu cu alți pitaci fără de valóre, — și intreb despre preț, numai cu jumătate de glas . . .

(Va urmă.)

N. A. Bogdan.

Doine din Bucovina.

Care fată-i rumenită,
Trebue bine ocărită,
Cu ocară țigănescă,
Ca să nu se rumenescă.

Fie laița tot șarag,
Decă nu-i cine mi-i drag;
Fie laița șărăguț,
Decă nu-i și-al meu drăguț

Am auđit puică eu,
Că te muștră mă-ta teu
Pentru că te iubesc eu;
Cât ai fost a mea iubită,
Tot și-a fost fața cinstită
Și căsuța zugrăvită —
De când puică te-am lăsat,
Căsuța și s'a stricat
Și fața și s'a schimbat.

Frunță verde mēr pētat,
Ómenii imi đic prin sat
C'am să fiu talpă la iad;
Dómne ori de ce-am să fiu?
N'am omorīt om de viu;
Nici la prădat n'am umblat,
Nici ca holtei n'am pēcat.
Pentru'n pic de sărutat
Nu ne dă popa pēcat.

Așá đice mirele,
Ține-mi Dómne đilele,
Așá đice mirésa,
Ține-mi Dómne viēta.

Așá đice popa nost,
Nu mergeți la fete 'n post;
Preotésa așá đicea,
Mergeți fecior, de-ți putē,
Veniti și la fata mea.

Căți feciori de-a mea mēsură,
Toți in Moldova trecură,
Numai eu cu-a mele fapte,
Am rēmas in asta parte,
M'ați beut și m'ați mânecat,
Numa 'n piele m'ați lăsat,
Numa 'n piele și 'n căciulă
Și c'o biētă pipă 'n gură;
Cu ciubucul din haldan,
Cu liulēua din bostan,
Me țineam că-s căpitan.

Am auđit din bētrâni,
Că nu-i bun gardul de spini,
Nici copila din vecini;
Gardu-i bun de scânduri late
Și copila de departe.

M. Viorescu.

Scrisoare din Berlin.

Capitala Germaniei, mare, frumoasă și curată, și-a păstrat până în ziua de astăzi un ceva provincial, câteva trăsături mărginite ale orașului mic, cari sunt probabil legate de „buna-voie“ (Gemüthlichkeit) a Germanului. Și această însușire nu i se poate tăgădui. Așa vedem că orașul cu aproape un milion și jumătate de locuitori nu sémănă nici decum cu Parisul; viața nu-i așa de pronunțată și cetățenii încă nu sunt adevărați »Grosstädter.« Fără îndoieală, acest fapt e strâns legat de natura Némțului, de obiceiul mai așezat și mai pasiv decât ori ce alt popor.

Să nu se credă inse în urma acestei afirmațiuni, că Berlinul nu »trăește.« Cafenelele sunt deschise totă noaptea, salele de danț sunt frecventate de tineri și bătrâni și de dame indoelnice și neindoelnice, teatrele sunt pline și concerturile nici nu se pot numără. Dar berlinezul mai are un obicei curios: ori când vrei, îl vezi că umple restauranturile. Acesta e nu numai véra, când locuitorii orașului mare, cu locuințele mici, se duc la grădinele birturilor spre a se răcori, ci și érna îi găsești inghesuiți în salile pline de fum. Bărbatul cu nevêsta și copiii, tinerul cu drăguța sa, prietnii tineri și în vêrstă, toți stau în restauranturi, bënd bere, fumând țigările de foi și — last, not least — jucând la cărți: Scat. Cetățenii vêrstnici forméză în cârciumele frecventate de densii în fiecare séră un »Stammtisch«; nevêstele lucréză cu iglița séu se ocupă cu impletitul ciorapilor — séu fac un scat a part. Cărțile de joc mai constituie un sport al studenților, cei mai principali mușterii ai cârciumarilor, mai ales în cartierul universității, unde berea se servește »de mâni gingașe« (aus zarter Hand), adică de fete chelnerițe, în general nu pré severe în punctul moralității. Idealismul tinerimei germane s'a pierdut! »O alte Burschenherrlichkeit, wohin bist du verschwunden!«

La universitate, precum și la școla tehnică superiôră sunt inseriși mai mulți studenți români, inse numărul lor e pré mic, așa că până acuma nu s'a putut gândi la formarea unei societăți. În capul coloniei române se află principele Grigorie Ghica, ministrul plenipotențiar al României la Berlin, un bărbat nobil cu o nobilă soție. Legațiunea are doi secretari, pe dnii E. Mavródi și Cuciureanu, cel din urmă venit acuma câteva zile în locul amăbilului consilier de legațiune dl Dimitrie Ghica, fiul veteranului politic și distinsului literat Ion Ghica (ministrul României la Londra,) permutat la Constantinopole. — Din România se trage profesorul dr. Temistocle Gluck, docent de chirurgie la facultatea de medicină, fiul unui medic bucureșcén; drul Nicolae Flaișen, fost asistent al vestitului ginecolog prof. Schröder, fiul unui medic ieșén, și drul Catianu, un evreu moldován, care însurându-se cu o femeie bogată s'a lăsat de medicina practică și s'a apucat de filosofie. Toți trei sânt naturalizați germani.

Me voi ocupa într'o corespondință viitoare cu curentul literar în Germania; astăzi me mărginesc a constată, că și teatrul a început a se ocupa cu realismul modern, inaugurat la Germani în mare parte prin scrierile norvegianului Henrik Ibsen. În fine lumea începe a se convinge că originalitatea nu trebuie respinsă, numai fiind că cutéză a căută cărări neumblate. — Teatrele principale ale Berlinului sânt:

»Deutsches Theater« sub direcțiunea drului Adolf L'Arronge, unde se va reprezintă peste curénd »Scrisoarea pierdută« a dlui Caragiale din București, în traducțiunea unui filolog german, dr. Traugott Tamm, care a trăit câțva timp ca receptor într'o familie bucureșcénă. »Lessing-Theater« sub direcțiunea cunoscutului scriitor și critician dr. Oscar Blumenthal. »Berliner Theater« sub direcțiunea renumitului actor Ludvig Barnay. »Schauspielhaus« și »Opera« aparțin curței regale. »Adolf Ernest-Theater«, »Central-Theater« (-Thomas) și »Belle Alliance-Theater« se ocupă cu farse și drame populare. Pe scena dela »Residenz-Theater« se cultivă numai dramele franceze ale scriitorilor contimpurani, și afară de aceste se mai află încă câteva teatre mai puțin însemnate. Cele trei teatre amintite la început sânt și cele mai cu vêdă; pe scena dela »Lessing-Theater« se jócă acuma o dramă escelentă, »Onórea«, de Hermann Sudermann, cunoscut deja ca unul dintre cei mai distinși nuvelști tineri germani. Tot acolo — se dice — se va jucă și faimósa »Nuntă de Valeni« a dlor Brociner și Ganghofer, despre care ve voi scrie la timp.

Cu bucurie constat, că Germanii se intereséză de poporul nostru, și acesta o mulțumim în mare parte Carmen Sylvei și Mitei Kremnitz. Poesiile, poveștile și schițele novelistice traduse de aceste doue scriitoare sirguincioșe au contribuit fôrte mult la răspândirea numelui românesc în cercurile germane. Puțină propagandă în această privință a făcut în timpul din urmă și tinerul Melchior Hârsu, de origină din Ploesți, care tocmai acuma își dá doctoratul în medicină și chirurgie la facultatea din Berlin. Dl Hârsu a tradus basme și poesii populare, mai ales ale Românilor macedoneni, și a publicat diferite studii de limba și literatura românescă, despre literatura vechie bisericescă, despre fontănele istorice ale Românilor etc. etc. în revistele »Archiv für Literaturgeschichte« a prof. Schnarr de Cardsfeld, »Magazin für die Literatur des In- und Auslandes«, »Literarischer Mercur«, revista bibliografică »Das Archiv«, »Deutsche Jugend«, »Romänische Revue« a drului C. Diaconovich din Viena ș. c. a.

De sigur ați aflat deja, că parlamentul german, în ultima-i ședință, a refusat perpetuarea legii contra socialiștilor și proiectul de lege privitor la espatrierea lor. La 20 februarie st. n. vor avé loc alegerile pentru parlamentul cel nou, la cari, probabil, socialiștii mai vor câștigă încă câteva locuri. Asemenea se speră, că și liberalii (Deutsch-Freisinnige) se vor întări, în schimbul perderilor suferite în anii din urmă. Inse chiar decât ar fi așa, guvernul conservator, spriginit de naționalii-liberali și în parte și de ultramontani (catolici), tot va formá majoritatea parlamentară.

La revedere!

Moise.

B o n b ó n e.

Artistul și medicul. Un mare artist este greu bolnav. Medicul seu, pentru a-l incuragiá puțin, îi dise:

— Decă viața dtale e scurtă, vei avé inse o mare pagină în istorie.

Bolnavul:

— Aș dorí mai bine ca pagina să fie mai scurtă și viața mai lungă!

*

O baletistă se duce la doctorul ei.

— Doctore, dice ea, me ingraș atât de mult, încât îmi este témă că n'am să mai pot danță. Ce trebuie să fac pentru a slăbi?

Medicul, după un moment de cugetare :

— Caută să trăiești două luni numai cu lăfa dtale.

*

La măsă.

Micul Nicușor ia mai multe prune din compotieră și le cercă, una câte una, să vedă dacă sânt cöpte.

— Domnișorule, îi ăice mama sa, trebuie in tot-deuna să iai pömele pe care ai pus mâna.

Nicușor nu respunde nimic, dar a doua ăi goleşce tötă compotiera ș-o pune in talerul seu.

— Dar ce faci ? îi ăise mama.

— Dragă mamă, le-am atins pe töte cu mâna.

Balul „Junimei“ in Cernăuți.

Societatea academică română »Junimea« a arangiat și anul acesta un bal in sala societății filarmonice germane, care ca in anii trecuți a reușit förte bine și care necontestabil ocupă locul cel dintöu in-tre balurile cășlegilor din anul acesta. Nici că se putea altfel. Celelalte baluri arangiate in Cernăuți au töte un caracter străin séu internațional și nici de loc românesc. Balul „Junimii“ face abatere de acéstă regulă. El este un bal românesc, care represintă viéta socială națională a Românilor bucovineni. Și că ideea acésta s'a putut realiză, este a se mulțămi tinerilor noștri dela universitatea din Cernăuți, junimeilor. De aceea ori ce Român bucovinean caută de a spriginii întreprinderea societății academice române „Junimea“ dela începutul înființării ei. Și nu ne-am înșelat in așteptările nöstre.

Sala societății filarmonice germane eră förte frumos decorată de junimieni. Scena salei, pe care de regulă cântă cântăreții debutanți ai societății filarmonice germane, eră transformată într'o frumoasă grădină, in care cântă musica regimentului bucovinean nr. 41. Antreul in sală eră asemenea förte frumos decorat cu flori și covöre, in care formau luminările inițialele societății : »S. A. J.«

Pe la noue séra eră deja sala plină cu öșpeți din Cernăuți și dela țără. Tötă boerimea română din țără, impreună cu frumoșele represintante ale ei, este de față, in frunte cu președintele de onöre al balului dl Alesandru baron de Vasilco, membru al casei magnaților din Viena și căpitanul țării, și cu seniorul dl Emanuile baron de Stircea, pe care nici vârsta de 90 de ani nu l'a putut reținé dela participarea la balul român.

In sală găsim apoi represintanții diferitelor autorități, impreună cu soțiile și fiicele lor, cum și pe generalul din Cernăuți dl Teodor cavalier de Saracin impreună cu soția și fiicele sale, pe mitropolitul dr. Silvestru Morariu, pe fiul seu Vasilie Morariu, c. r. secretar la tribunalul din Cernăuți, impreună cu amabila sa soție, pe consilierul aulic contele Pace cu soția sa, pe profesorii dela universitate, preoți din oraș și dela sate cu soțiile și frumoșele lor fiice, oficiiri într'un număr förte considerabil, cum și tineri de diferite nații dela universitate și birouri, mai tötı ne-insurați.

Privirea cea mai încântătoare oferind mai ales domnișorele frumoșe și nevestele tinere, dintre cari förte multe au fost imbrăcate in costum național. Förte mult plăcuse costumul național al tinerei baroneșe Cărstea, care eră mai totul roșu.

Balul se deschise de președintele de onöre dl Alesandru baron de Vasilco cu contesa Pace și de președintele balului dl Georgiu baron Stircea cu dömna de Săracin, soția dlui general Săracin, cărora

urmară celelalte părechi dansătoare. Se jucă ca și in anii trecuți și jocul Romana, la care participară mai tötı tinerii. Balurilor arangiate de societatea academică Junimea avem de mulțămit introducerea jocului românesc »Romana« in societatea bucovinénă. Care a fost regina balului, lăsăm in dejudecarea și apretiare domnilor mai esperti, și numai atăta vom aminti, că la balul Junimii n'au fost numai una, ci mai multe. Tocmai pe la 5 ore diminéța au început öșpeții de a părăsi sala, unde așă de bine s'au pe-trecut.

Dionisu O. Olinescu.

Tipuri din India.

— Veđi ilustrațiunea din nr. acesta. —

Unul din cele mai interesante studii este studiarea Indiei. Poporațiunea, starea culturală, limba, portul, obiceiurile, sânt tot atâte puncte care atrag atențiunea etnografului.

Mult s'a și scris pân' acuma asupra Indiei. Ilustrațiunile din nr. acesta sânt scöse din o astfel de lucrare.

Prima de-asupra infătoșeză pe o femeie de rang innalt, a doua e portretul unei musicante, a treia o femeie din popor ; dedesubt un joc poporal.

Literatură și arte.

O piesă nouă de Carmen Sylvă. Regina României, care nu pré e norocösă pe terenul dramatic, tot vré să-și câștige lauri și 'n ramul acesta. Aflăm din »Românul«, că augusta scriitoare va isprăvi ăilele acestea o piesă teatrală luată din istoria nöstră națională. Acésta piesă scriindu-se nemțeșce, căci regina tot nu scrie încă nimica româneșce, se va traduce in româneșce și apoi va fi presintată comitetului teatral. Öre admite-o-va ?

Scrierile lui Creangă. Dnii A. D. Xenopol, Ed. Gruber și Gr. I. Alecsandrescu editorii însărcinați cu adunarea și publicarea operilor defunctului scriitor Ion Creangă au reușit de a obținé dela dl V. G. Morțun dreptul de editură a scrierilor defunctului. Dl Morțun, scrie »Românul« avea acest drept încă de pe când Creangă eră in viéta și tipărise chiar 10 cöle din Povești. Se aduce mulțumire dlui Morțun care înțelegând importanța acestei edituri, a trecut atât dreptul seu cât și acele 10 coli comisiunei, care in curénd va da la lumină bucăți dintre cele mai frumoșe ale literaturii române.

Prosa lui Eminescu. Förte curénd va apăre volumul de prosă al lui Eminescu editat de dl V. Gh. Morțun. Bucățile ce se cuprind in acest volum sânt : »Sărmanul Dionis,« »Fët-Frumos din lacrimă« și »Influența austriacă in România.« Afără de acestea volumul mai cuprinde și poesii cari nu se află in edițiunea deja publicată a dlui Maiorescu.

Documente istorice. A eșit de sub tipar la Bucureșci un volum intitulat: Documente privitoare la Istoria Românilor, urmare la colecțiunea lui Eudocsiu de Hurmuzachi. Supplement I. Volumul III. 1709—1812. Cu portretul lui Alesandru Ipsilant voevod. Documente culese din arhivele ministeriului afacerilor străine din Paris, de A. I. Odobescu. Publicate sub auspiciile ministeriului cultelor și instrucțiunei publice și ale Academiei Române.

Reviste și diare noue. *Grădina*, o nouă revistă literară, a apărut la Bucureșci, sub direcțiunea dlui P. Macri. — *Lanterna* e numele unui nou diar republican, ce va apăre la Bucureșci in ăiua de 11/23

februarie. — *Trénca-Hlénca* va fi numele unui nou diar umoristic ilustrat, care va apăre în curând la București. — *Olteanul* din Craiova a reapărut sub direcțiunea dlui I. P. Bancov. — *Unirea liberală*, diar săptămânal, va apăre în curând la Craiova. — *Lup-tătorul*, diar săptămânal, va eși la Craiova.

Teatru și musică.

Știri teatrale și musicale. *Tenorul Gabrielescu* cântă tot în teatrul comunal din Triest, unde nu de mult a obținut mare succes în opera: »Asrael« de Franchetti. — *Dna Darclée* a cântat, de curând cu mare succes la Niza în opera »Vięta pentru țar« de Glinka, care s'a reprezentat acolo întâia-óră.

Teatrul Național din București. La ordinea zilei sânt operetele. »Baronul țiganilor« care acolo se jõeă sub titlul nepotrivit de »Voevodul țiganilor« s'a jucat de vr'o dece ori; s'au pus în repetiție: *Boccacio*, *Fatinița* și *Lucia*. »Năpatea« dlui Caragiali ancă nu s'a jucat. Se dice, că în curând se va pune în repetiție: »Mihnea și baba« dramă istorică de P. Macri, una din piesele lăudate la concursul din urmă; și »Prietenie« de dl Alecsandrescu din Dorna.

Concert și teatru 'n Greovaț. Tinerimea română din Greovaț, lângă Oravița, a dat acolo la 30 ianuarie v. (11 februarie n.) un concert, însoțit de reprezentațiune teatrală, sub conducerea dlui Nistor Mioc, dirigentul corului vocal din Mercina. Corul a cântat piesele; Corul vânătorilor, Eram pe-un vîrt de munte, Nu me uită, Junimea parisiiană, Sus opincă, Hora Sinaiei. Dșora B. Popovici a declamat poesia »Copila română« de Iosif Vulcan. Apoi s'a jucat piesa »Cinel—Cinel«, de V. Alecsandri, cu dșorele Angelina Popovici, Maria Oprean, Rosa Popescu și cu dnii Petcu Topal și Ioan Stanciu. După teatru începũ dansul; în paușă 13 coriști jucară »Călușerul« și »Bătuta.« Venitul s'a destinat în favorul corului vocal din Greovaț.

La Ticvanu-mare „Reuniunea română de cânt și musică“ a arangiat vineri în 14/2 februarie o producțiune musicală-teatrală, urmată de dans, în localitățile edificiul școlar gr. c. din loc în favorea numitei reuniuni. Programul: 1. C. M. Weber: »Haidai fii de Românie!...« câtec saluator, poesie de **, cor bărbătesc. 2. T. Georgescu: »Hora ostașilor Români«, horă, de I. Baronzi, cor bărbătesc. 3. I. Murășan: »Româncuța«, salt ardelenesc, poesie populară de V. R. Buticescu, cor bărbătesc. 4. I. Bunescu: »Peste hotarele Prutului«, cânt patrioc, poesie de **, bariton-solo și cor bărbătesc. 5. G. I. Mugur: »Imnul mirilor«, câtec saluator, poesie de G. I. M., cor micst. II. Teatru. 1. »Părintele Pafnutie«, monolog de E. Baicana. 2. »Cinel-cinel«, comedie cu cântece într'un act de V. Alecsandri. 3. »Cisla sêu adunarea bętrânilor«, operată comică de C. G. Porumbescu. III. Petrecere de dans. La începutul paușei se repesintară dansurile naționale: »Bătuta« și »Călușerul.«

Reuniunea de cânt din Comloșul-mare a dat marți la 30 ianuarie v. (11 februarie n.) concert cu joc în sala otelului »Concordia«, cu următorea programă: I. Czegka: »Gemut-am secoli« cvartet; I. Vidu: »Cręnga ruptă«, cvartet; Iosif Vulcan: »Apel la 'nfrățire!« declamat de I. Bugariu; G. Ventura: »Hora Sinaei« cor micst; I. Vidu: »Primăvęra« cvartet; D. Popovici: »Hora Dobrogei« cor micst; I. Vidu: »Sus opincă« cvartet cântat și jucat; C. Porumbescu: »Marșul cântăreșilor« cvartet. Tôte cvartetele s'au cântat de Reuniune, sub conducerea dlui I. Stoicanescu.

Teatru și bal la Făgăraș. Reuniunea invętătorilor români gr. or. din despărțemęntul Făgăraș a dat acolo vineri în 2/14 februarie, cu ocașiunea primei adunări generale a Reuniunii, o reprezentațiune teatrală, jucând piesele: »Mama Anghelușă« și »Arvine și Pepelea« de V. Alecsandri, după care a început apoi petrecerea cu dans până dimineța.

Biserica și școlă.

Știri bisericeșoi și școlare. *Maj.* Sa monarcul a dăruit din casetta sa privată câte 100 fl. bisericilor gr. or. din Belinț, Bedeleu, Bozeș, Lissa și Margineni, ęr pentru biserica gr. or. din Șomfalău și școlă 200 fl. — *Părintele Simeon Boșca*, paroc gr. c. în Chețel, comitatul Selagiu, a fost distins de Maj. Sa cu crucea de aur pentru merite cu coronă, pentru activitatea sa zeloză ce a desvoltat în timp de 62 ani pe tere-nul bisericesc și al educațiunii poporului. — *Dl Adelbert Szatmári*, notar comunal în Faz.-Varșand, comitatul Arad, a dăruit pe sama bisericei române gr. or. de acolo, un rënd de ornate bisericeșci, în preț de 50 fl.— *Dl Ion Slavici* a părăsit Sibiul și — după cum affăm din »Românul« — s'a stabilit în București, unde a fost numit inspector de studie la asilul »Elena Dómna.« — *Poetul Coșbuc*, fost redactor la »Tribuna«, s'a mutat la București, unde — după »Gaz. Trans.« — a fost numit ajutor-desemnător la biuroul de arhitectură al școlilor.

Congres școlar. În protopopiatul Mureș-Ludoș la 20 ianuarie s'a ținut, sub presiul protopopului Nic. Solomon, congres școlar pentru a se alege membri la senatul școlar protopopesc. Dintre preoți s'au ales: Teofil Pop, George Dánila, Valeriu Suci, Romul Orbean și suplent Vas. Anghel; dintre mireni: Vasile Moga, Vas. Turcu, Ioan Todor, Ioan Hărșan, Simeon Bereș, Corneliu Catona, Ioan Sengheli, I. Butaș, su-plenți: I. Rusu și G. Ciaclan. Notar preotul G. Florian.

Societatea academică social-literară „România Jună“ din Viena și-a ales pe anul administrativ 1890 următorul comitet: Iacob Țaran, drd president; Gheorghe Candrea, stud. fil. vicepresed.; Filimon Taniac, stud. med. secretar I.; Eudocșiu Prodanciu, stud. med. secretar II.; Vasile Tebinca, drd med. cassar; Eugen Solomon, drd med. controlor; Ioan Scintillă, stud. forest. bibliotecar; Petru Macsimine, stud. fil. econom.

Adunare invętătoreșcă. Reuniunea invętătorilor români gr. or., ca despărțemęnt tractual din protopresbiteratul Făgăraș, a ținut prima sa adunare generală la 2/14 februarie în Făgăraș, sub presiul dlui Nicolae Aron, notar Ion Berescu. Pentru acęsta adunare s'au fost inscris ca vorbitori: Iosif Cațavaiu, Ión Capętă, Ion Berescu, David Chiujdea, I. Taflan și N. Ludu.

Reuniunea invętătoreșcă Ardușat-Someș în Sătmar a ținut adunarea sa generală la Borhid, sub presiul protopopului Augustin Pelle din Pomi. Cu asta ocașiune invętătorii A. Șineai, V. Szabo, C. Pușcaș, A. Anderco și M. Sasu au ținut prelegere practică și teoretică. Viitorea adunare generală se va ținę în comuna Farcășa. S'a observat cu durere, că dintre preoți cei mai mulți au absentat.

Ce e nou ?

Hymen. *Dl Nicolae Cadariu*, absolvent de teologie al archidieceșei sibiiane, la 4/16 februarie se va cunună cu dșora Rosalia Șerban în Alba-Iulia. —

Dl Dimitrie Goia, absolvent de teologie, la 4/16 februarie se va cunună cu dșora *Lucreția Motora* în Sôhodol în Ardeal. — *Dl George I. Fulea*, învățator în Satu-lung, și dșora *Păuna I. Puiu*, se vor cunună duminică la 4/16 l. c. în comuna Herman. — *Dl Gavril Maior*, absolvent de teologie și dșora *Valeria Pop* se vor cunună la 4/16 l. c. în Bobohalma.

Șoiri personale. *Dl dr. Coriolan Pop*, candidat de avocat în Oradea-mare, a făcut în Budapesta censură de avocat. — *Dl Alesandru Tripon*, candidat de notar public în Beiuș, a fost numit practicant la judecătoria regescă din Oravița.

Societatea literară din Iași. Se știe că la Iași s'a înființat o Societate științifică și literară. Această societate lucrează cu zel, ținând ședințe în care se citesc lucrări interesante. Duminică trecută *dl G. Ghibănescu*, membru al acestei societăți, a ținut în sala universității de acolo o conferință despre „Tra-dițiunea literară.” În curând se va ceti în societate o critică a piesei dlui *Caragiali*: »Năpasta.»

Starea dlui Alecsandri. Cetim în »Românul«: *Dl Vasile Alecsandri*, ministrul nostru plenipotențiar pe lângă republica franceză, care se află greu bolnav la Paris, în urma ingrijirilor medicale, merge din ce în ce mai bine. După ce *dl Alecsandri* se va reîn-sănătoși, dsa se va reintorče în țară, în virtutea unui concediu.

Societatea geografică română din București va ținé prima sa ședință la 24 februarie sêra. Va presidă regele. *Dl G. I. Lahovary* va citi darea de samă anuală; *dl Gr. Tocilescu* va vorbi despre istoria Bucureștilor, *dl dr. Ionescu-Gion* va ținé o conferință despre călătoria lui *Carol XII* prin România.

Museu de anticități în Iași. »Românul« află că mai mulți distinși cetățeni ai Iașilor vor adresa dlui ministru al instrucțiunii publice o petițiune, prin care vor cere înființarea unui muzeu de anticități și etnografie. Mai multe persoane sânt gata de a donă colecțiuni și obiecte atingătoare de istoria culturii române.

Darea în judecată a cabinetului Brătian. Camera României a desbătut țiile trecute propunerea pentru darea în judecată a ministerului Brătian. *Blaremburg* a vorbit 5 țiile pentru propunere, contra a vorbit *Cogălnicean* și alții. Votarea s'a făcut seperat pentru fiecare ministru; începându-se cu *Ion Brătian*, darea în judecată s'a respins cu 86 voturi contra 77.

Institute de credit *Muntenia* din Ofenbaia va ținé adunarea sa generală în 10 martie n. Capitalul social intrat e 7888 fl., profitul curat al anului trecut 633 fl. 50 cr. Director executiv *dl Ioan Danciu*.

Lugoșana din Lugoș va ținé adunarea sa primă la 15/27 februarie, cu care ocaziune se va ceti raportul direcțiunii despre afacerile institutului începând din 1 maiu 1889 până la 1 ianuarie 1890 și se va votă remunerațiunea directorului-dirigent *C. Radulescu*. — *Arieșana* din Turda, sub conducerea dlui director executiv *Dionisiu St. Siuluțiu*, concomtabil *dl Silvestru Moldovan*, face progrese frumoșe. Din bilanțul publicat vedem, că profitul curat al anului trecut a fost 5947 fl. 24 cr. Capitalul social este 50.000 fl. Acest institut va ținé adunarea sa generală la Turda în 1 martie n. — *Hunedôra* din Deva va ținé adunarea sa generală în 1 martie n. Profitul curat al anului fete 1163 fl. 43 cr. Director *dl Ioan Papiu*. — *Albina* din Sibiu va ținé adunarea sa generală la 28 martie. — *Speranța* din Borgo-prund e convocată la adunare generală pe 23 februarie, eventul pe 5 martie; profitul curat al anului trecut e 1142 fl. 6 cr., director *dl dr. N. Hanganuțiu*.

Esposiția de vite în Reșinari. După cum mai anunțarăm, Reuniunea română de agricultură din co-

mitatul Sibiiului, va arangia o esposiție de vite în Reșinari. Această esposiție se va ținé 'n 22 aprilie st. n. La esposiție nu se primesc decât vitele locuitorilor din comunele Reșinari, Poplaca, Gurariului și Orlat. Se vor da 21 de premii. Juriul va fi compus din dnii *Eugen Brote* president, *Dem. Comșa*, *S. P. Barcian*, *B. Dancăș*, *I. Cioran*, *D. Vidrighin*, *G. Dordea*, *R. Stoica*, *I. Voicu*, *L. Pexamosca*.

Neorologe. *David Nicôră*, unul din bărbații de frunte ai Românilor din părțile aradane, a încetat din viață în Arad la 11 februarie, în etate de 58 ani. În timpul din urmă a fost asesor-referent la consistoriul din Arad, mai de mult protopretor, vechiu membru al congresului național bisericesc și al sinodului eparhial. ✕ *Petru Erdélyi*, jude regesc în pensiune, carele înainte cu 3 ani se mutase la Oradea-mare din Ceica, unde funcționase ca jude regesc, unul din nepoții fostului episcop Vas. bar. de Erdélyi, a încetat din viață la 10 l. c. în etate de 61 ani și a fost înmormântat la 11, celebrând prepositul *Teodor Kôvârly*, asistat de protopopul *Petru Mihuțiu* și de parocul *Nicolae Marcus*, în presința unui public numeros. — *Iuliu Vlassa*, paroc român gr. c. în Feneșul-săsesc, a repausat acolo la 11 februarie, în etate de 34 ani. — *Atanasiu Barbon*, absolvent de teologie în Caransebeș și învățator substituit în comuna Tomești, a murit la 18 ianuarie, în etate de 27 ani. — *Elena Reu n. Ciceiu*, soția preotului gr. or. *Nicolae Reu* din Borgo-Mijloceni, a murit acolo, la 30 ianuarie, în etate de 28 ani. — *Iosif Suciu*, fost învățator gr. or. în comuna Mănăstor, cercul Vinga, a murit acolo, la 2 febr., în etate de 52 ani. — *George Miculescu*, fost învățator în Fișcut, comitatul Timiș, a murit la 28 ianuarie, în etate de 26 ani.

Carneval.

Cronica balurilor române. La 3/15 febr. balul casinei române din Beiuș; la 3/15 febr. balul dat în Orăștie de societatea română de lectură; la 3/15 febr. balul reuniunii femeilor române din Zernești; la 4/16 febr. balul reuniunii pompierilor din Orlat; la 5/17 febr. balul românesc din Viena; la 6/18 picnic românesc din Oradea-mare.

✕ **Petrecere cu joc în Oradea-mare.** În sfêrșit, după atâția ani de pauză, se va arangia și 'n Oradea-mare o petrecere românescă cu dans. Această va fi un picnic, și se va ținé în sala școlii normale gr. c. la 18 l. c. Arangiatorii sânt tinerii noștri rigoroșanți și cei dela Academia de drept. Dorim ca acesta primă încercare să reieșă bine, ceea ce și sperăm, căci mai tôte familiile române ș-au promis concursul.

✕ **Pentru monumentul și bustul lui Eminescu.** Se scrie și se declaméză mult despre Eminescu, dar fondurile pentru monumentul și busturile lui se adună cu greu. Astfel dară trebuie să se dea baluri în favorul acesta. Unul se va da pe la mijlocul lunei viitoare, șa nu e încă ficsată, în sala Teatrului Național din București, în folosul monumentului lui Eminescu; balul acesta va fi sub patronatul dnei și dlui *Titu Maiorescu*. Studenții universitari din București vréu să dăruescă orașului Botoșani, cu ocaziunea viitorului congres în septembrie, bustul lui Eminescu; dar fiind că darnicia nu ajunge ca bustul să se potă face din contribuiri benevole, comitetul organizator a decis să dea un bal în folosul acesta în sala Teatrului Național din București. Cheltuelile bustului necesiteză suma de 5000 lei.

Pentru balul român din Viena au mai încurs încă următoarele dedicațiuni: 1. Tudor cav. de Flondor: »Din depărtare« vals. 2. Caraș: »Flori de pri-

măveră» vals. 3. I. Perna : »Hora Dîmboviței.« Comitetul exprimă tuturor dlor compositorii și pe calea acésta sincera mulțămîtă pentru simțul romănesc și simpatia ce au manifestat față de acésta întreprindere filantropică.

✓ **Petrecere cu joo in Sibiiu.** Joi la 1/13 februarie s'a dat la Sibiiu, in localul casinei române, o petrecere cu dans, menită d'a înlocui balul Reuniunii femeilor române de acolo, care in anul acesta — precum se vede — nu se va mai ține. Petrecerea a fost foarte animată și a ținut până dimineața. In fruntea arangiamentului au stat domnii dr. Vasilie Bologna și Cornel G. Aiser.

✓ **Bal la Orlat.** Reuniunea pompierilor din Orlat va arangia la 4/16 februarie, in ziua sfințirii flămurei pompierilor, o petrecere cu joo. Sfințirea stégului se va face după mieđăđi la 3 ore, apoi va urmă prânđul festiv, după care séra la 7 balul.

✓ **Bal la Roșinari.** Reuniunea pompierilor din Roșinari a dat la 2/14 l. c. bal in sala otelului comunal. Venitul curat a fost destinat pentru fondul reuniunii.

Oglinda lunei.

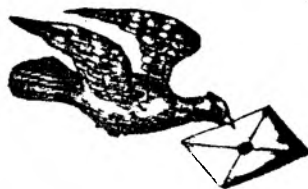
Lingograful. Edison a mai inventat încă un aparat minunat : lingograful. Cu el se pôte face ca locomotiva ce alérgă pe șine să vorbească, séu mai bine să dea tonuri din cari cei după altă locomotivă să înțelegă diferite lucruri. Acest lingograf, cum îl numește Edison, — este o mașină vorbitoare, un dulap de fer plin cu șirme de bronz, țeve etc. pe cari puterea gazului din mașine le pune in mișcare. Mașina este prevăđută cu o claviatură, un fel de pian, unde mașinistul apăsă diferitele clape cari fiecare dá un cuvânt, ce resonă apoi in depărtare de mai multe kilometri. Acest aparat pe lângă că va aduce un mare serviciu personalului drumului de fer, apoi va servi și călătorilor. Astfel li se va strigă stația ce urmază, ora sosirei, cât stă in gară și altele. Va spune că se apropie de tunel, că sosesc între deluri, că in dreapta ori stanga e privesce frumoasă. Afară de acésta când doue trenuri vor trece unul pe lângă altul, ele in loc de a flueră să-ți rupă timpanele urechilor, își vor ție cu un glas tare : Bună ziua, Noroc, — Bagă de samă. Apoi când este vre un pericol, va puté să strige că »Intorčeți-ve înderét.« »E pericol« etc.

Contra duelului. De și se știe că legea oprește duelul, totuș sînt atâte casuri despre călcarea acestei legi. In Germania s'a ivit acum inse un dusman insemnat și tare al due'ului : chiar împăratul Vilhelm, care acum de curënd a ție că e barbarie a-ș luă cineva satisfacție prin arme, ori a se resbună séu spēlá de vre o vină omorînd pe altul. Deci s'a decis să dea un regulament in armată, conform căruí toți acei oficeri cari au omorit pe cineva in duel să fie dați afară din cadrele armatei. Măsura acésta de sigur va avé efect bun și va atrage laude celui ce a luat-o.

Scóterea dinților prin electricitate. De cãtva timp a început să se scóță dinții, la Boston, prin electricitate. Procedul e simplu și aparatul consistă in tr'o baterie ordinară, cu un apendice care vibrează. Acest apendice este o bandă subțire de metal legată la estremeitatea bateriei și care se pune in vibrațiune de o mie de ori intr'o secundă, prin ajutorul unui curent electric. La fiecare vibrațiune curentul este oprit și reînviat, spre a produce un curent continuu. Spre a se incredința că curentul este cu totul satis-

făcător, operatorul acordéază mașina printr'un instrument care servă de diapason. Când banda de metal dá sunetul »la« se pôte începe operația. Se légă de baterie trei fire, din care doue au la estremeitatea un mîner, ér de al treilea se légă un forceps. Bolnavul ține cele 2 mánere, unul in fiecare mână și se lasă să lucreze curentul electric, până ce devine dureros. Atunci bolnavul strînge mînerul, cât pôte de tare și in același timp se intrerupe un moment electricitatea. Dar îndată se îndreptéază cu repediciune, curentul asupra lui : dentistul pune forcepsul pe dintele bolnav care este electrisat ca și părțile din giurul lui și devine nesimțitor. Când se scólá bolnavul nu simte cea mai mică durere.

Poșta redacțiunei.

Bistrița. Vom începe-o in nr. viitor.

Carpenis. Au sosit tóte. Ve mulțămim. Vor urmă in șir.

Berlin. Sîntem de acord. Tocmai in forma acésta. La reproducerea aceea nu ne angajăm.

Maidan. Cât mai curënd.

Dar n'ai puté scrie cevaș mai legibil ?

Picături de Maria-Zell pentru stomac,

forte folositoare in tóte bólele de stomac.

Vindecă : lipsa de apetit, slăbiciunea stomacului, respirațiunea mirositoare, paliditatea, rigălile, colica, catarul de stomac, acréla n gal, gálbinarea, gréța, vėrsarea, durerile de cap (decă provin din stomac,) sgărciurile de stomac, incuetura, ingreunarea stomacului, hemoroidele etc. Prețul unei sticle, cu Marca de invențiune, instrucțiune pentru întrebuințare **40 cr.**; duplá **70 cr.** Expedițiunea centrală prin farmacistul *Carl Brady, in Kremsier (Moravia.)*

Avertisment ! Veritabilele picături de Maria-Zell pentru stomac se falsifică și se imitéză mult. *Semnul veritabilității* este, că fiecare sticluță trebuie să fie impachetată in hărtie roșie, *prevăđută cu marca de sus și să aibă regulele de întrebuințare*, mai observându-se, că este tipărită in *imprimeria lui H. Gusek in Kremsier.*

Hapuri purgative de Maria-Zell.

Aceste hapuri (pilule) care de mulți ani se întrebuințéază cu cel mai bun succes contra lipsei de scaun și la incuieri, se falsifică mult. Cumpărătorul să fie atent la marca de mai sus, cum și la subscrierea farmacistului C. Brady, Kremsier Prețul unei cutii 20 cr., 6 cutii 1 fl. Decă banii se trimit inainte, se espedéază franco : 1 sul cu 6 cutii 1 fl 20 cr., 2 suluri 2 fl. 20 cr.

Picăturile de Maria-Zell pentru stomac și hapurile purgative de Maria-Zell nu sînt niște lécuri secrete. Descrierea se află in regulele de întrebuințare care se alătură la fiecare sticla și cutie.

Picăturile de Maria-Zell pentru stomac și hapurile purgative de Maria-Zell se află de vëndare : in *Oradea-mare* la farmaciștii : E. Ember, Lud. Molnár, George Nyiry, Carol Bleyer, Ales. Heringh și la misericordiani ; in *Beretyó-Ujfalu* la farm. Geza Tamásy, in *Kis-Marja* la farm. Fr. Gallasy ; in *Komádi* la farm. G. Scholtz ; in *Salonta* la farm. L. Kovács și Fr. Podráczky ; in *B. Diosig* la I. Vaday. 18—43

Călindarul săptămănei.

Diua sépt.	Călindarul vechiu	Calind. nou	Sórele
Dum. lăsatului de carne	Ev. dela Matei c. 25, gl 3, a inv. 3.		res. ap
Duminecă	4 Cuv. Izidor	16 Iuliana	7 15 5 13
Luni	5 Mart. Agatea	17 Donatus	7 14 5 16
Marți	6 Par. Vucol	18 Concordia	7 12 5 17
Mercuri	7 Par. Parteniu	19 Susana	7 11 5 19
Joi	8 S. M. Teodor Strat.	20 Eucherius	7 9 5 21
Vineri	9 Mart. Nichefor	21 Eleonora	7 7 5 22
Sămbătă	10 Mart. Haralambie	22 Petru C.	7 6 5 24

Proprietar, redactor respunđător și editor : **IOSIF VULCAN.**

Cu tipariul lui Otto Húgel in Oradea-mare.